

הכבוד האבוד של העברית

לא מכבר השתתפתי בכנס מדעי שהתקיים בארץ, שנושאו: 'החברה הישראלית' רדש, מן הסתם, ממשתתפיו שליטה טובה בשפה העברית. למרות זאת נערך הכנס בעברית מאונגלות למהדרין, אי אפשר שלא להתייחס לפיחות המואץ במעמדה של העברית בשנים האחרונות. לפיחות הזה שותפים, לצערי, גם חברי בעולם האקדמי, בעיקר אלה שבידם מופקדים נכסי הרוח של התרבות העברית. כנסים באוניברסיטאות בישראל נערכים לא בעברית, גם כשכל המשתתפים הם דוברי עברית, והאוניברסיטאות אינן מעוררות, בלשון המעטה, את חברי הסגל במדעי הרוח והחברה לכתוב בעברית. אולי כתוצאה מכך, ואולי גם בשל סיבות נוספות, כמו החשיפה הגוברת לאינטרנט, השליטה ברובי השפה ובמפתחות הלשוניים שלה היא נחלת מעטים, ורובנו איננו שולטים בהם וגם לא בהיסטוריה של השפה ובמסורותיה השונות. יהיה אל כתיבה בעברית כנחותה יוצר תלוות עבודה בין עברית כלשון התקשורת היומיומית לבין האנגלית, המשמשת, כביכול, למטרות גבוהות (כביכול, מפני שרוב

הישראלים לא באמת שולטים בה). איזה מזל יש לאליעזר בן-יהודה (שבשבוע שעבר נחוג היום המוקדש לזכרו), שאינו רואה כיצד ירשה העברית של ימינו, שלא בטובתה, את היידיש של המאה ה-19 (או שימשה העברית לצרכים גבוהים ואילו היידיש היתה שפת היומיום). היחס המזלזל בעברית מעיד על חוסר כבוד לעצמנו ולמסורת התרבותית העשירה והמפוארת שלנו. לכן אולי אין מנוס מחקיקה שתגן על העברית, כפי שנוהגים עמים חזקים וגדולים מאתנו. הצעתי בשעתו לחוקק את חוק הלשון העברית, ואני עדיין מקווה שיימצא חבר כנסת שירם את הכפפה. לפי שעה אני סבורה שיש לחייב את המוסדות האקדמיים להכיר בעברית כשפה המדינה, לחייב את חברי הסגל האקדמי לפרסם גם בעברית לצורך קידוםם (כפי שהציע בשעתו פרופ' ליאון שלף ז"ל), ולהקפיד על קיום כנסים מדעיים ואחרים בעברית, בוודאי כאשר המשתתפים הם דוברי עברית ונושאי מחקרם מחייבים שליטה בשפה.

אין מדובר כאן במאבק בעל אופי לאומני, אלא בשמירה על נכס ראשון במעלה של החברה הישראלית, שרק פעולה מודעת ואינטנסיבית תוכל להבטיח את הישרדותו ואת חיוניותו בכל תחומי החיים של הציבור ושל הפרט. ■

זהר שביט היא פרופסור למחקר התרבות באוניברסיטת תל-אביב ויועצת ראש עיריית ת"א לענייני תרבות.

תצלום: מאיר פריטוש